Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

31.10.2024

Eduskunta
ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö (HE 175/2024) Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto hallituksen esityksestä vesien- ja merenhoitoon liittyvien lakien muuttamiseksi

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN LAUSUNTO

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut hallituksen esitykseen (HE 175/2024), joka koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamista. SVK esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Vuonna 2000 annetun EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) tavoitteena oli, että vesistöjen tila olisi jäsenmaissa hyvä vuoteen 2015 mennessä. Tavoitetta ei kuitenkaan ole saavutettu. Takarajaa vesien hyvän tilan saavuttamiseksi on siirretty ja tällä hetkellä se on 2027.

SVK kannattaa esitettyjen lakimuutoksien tekemistä siltä vain osin, kuin niillä vahvistetaan VPD:n sitovuutta ja sitä kautta edistetään VPD:n tavoitteen, eli vesien vähintään hyvän tilan saavuttamista. SVK näkee lakimuutokseen sisältyvissä lainkohdissa *20 c § Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi, 23 § Ympäristötavoitteiden lieventäminen* ja *25 § Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain* uhkia, jotka vaarantavat vesipuitedirektiivin tavoitteiden toteutumista. Mitä ilmeisimmin näiden lainkohtien tavoitteena on luoda helpotuksia tiettyjen teollisuuden haarojen, etenkin kaivos- ja energiateollisuuden toimintaedellytyksiin maassamme. Vaarana on, että ympäristötavoitteista poikkeamisella ja ympäristötavoitteiden lieventämisellä luodaan Suomelle kilpailuvaltti ulkomaisten yritysten tulolle maahamme ja samalla livetään vesien hyvän tilan saavuttamisen tavoitteesta. SVK pitää absurdina, että harvaksi käyneitä tilaltaan erinomaisia vesiä saisi heikentää, mutta jo pilalla olevan vesistön käyttö teollisuuden purkuvetenä olisi kiellettyä. SVK katsoo, että vesistöjen ja vesiluonnon suojelun kannalta olisi tarpeellista, että välttämättömiä teollisuushankkeita toteutettaisiin mieluummin jo heikentyneiden kuin luonnontilaisten vesistöjen kustannuksella.

SVK katsoo, että mahdollisen poikkeaman käsittelyssä tulee aina tehdä intressivertailu, jossa verrataan poikkeaman vaikutuksia VPD:n tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen sekä kalatalouden ja vesien virkistyskäytön kannalta.
Euroopan komissio on äskettäin aloittanut Suomea kohtaan rikkomusmenettelyn ja lähettänyt virallisen ilmoituksen, jossa se kehottaa Suomea noudattamaan vesipuitedirektiiviä ja toimimaan vesien hyvän tilan varmistamiseksi. SVK katsoo tämän olevan selvä merkki siitä, että Suomen tulee panostaa entistä enemmän

toimiin, joilla parannetaan maamme vesien tilaa. SVK huomauttaa, ettei tilatavoitteen saavuttaminen saa tapahtua keinotekoisesti esimerkiksi tavoitteita tai luokittelun kriteereitä lieventämällä tai niistä poikkeamalla.

SVK näkee isona ongelmana sen, että ylivoimaisesti suurin osa Suomen vesimuodostumien ekologisesta luokittelusta perustuu suppeaan biologiseen aineistoon, pelkkään vesikemiaan tai pahimmillaan ainoastaan asiantuntija-arvioon, mikä vähentää merkittävästi vesistöjen ekologisen tilan luokittelun luotettavuutta ja tarkkuuttaa. Luokittelun suurena heikkoutena on myös se, että se ei lainkaan suoraan tunnista orgaanisen aineksen kuormitusta tai kalojen alkuperää, minkä vuoksi monet lohikalakannat ympäristön pilaantumisen vuoksi menettäneet virtavedet ja järvet luokitellaan tapahtuneeseen vahinkoon nähden liian hyvään tilaan.
Voidaksemme luotettavasti tietää maamme vesistöjen tilan, tulee vesien tilan seuranta ja varsinkin suojelutoimet ulottaa myös pienvesiin kuten metsäjärviin, -lampiin ja puroihin. Purojen ja pienten jokien heikko tila on vaikuttanut erittäin negatiivisesti uhanalaisiin lohikaloihin ja siten vapaa-ajankalastuksen edellytyksiin. On kuitenkin huomattava, että osin pienvesien tilaan voidaan vaikuttaa vain metsälakia ja luonnonsuojelulakia muuttamalla.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Juha Ojaharju (lausunnon valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja

TAUSTAA

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki (vesienhoitolaki) tuli voimaan 31.12.2004. Lain 1 § ensimmäisessä kappaleessa on kerrottu lain tavoite: ”*Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämerta niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tai Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.*” Lakia säädettäessä vesienhoidon ympäristötavoitteet tulkittiin ainoastaan jäsenvaltioita sitoviksi tavoitteiksi vesienhoitosuunnitelmissa, mutta niillä ei katsottu kuitenkaan olevan sitovaa vaikutusta päätöksentekoon. EU-tuomioistuin linjasi kuitenkin Weser-tuomiossa (C-461/13), että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia. Nyt Weser-tuomion ja EU komission vesienhoitosuunnitelmista Suomelle antamien uusien suosituksien myötä, on tarpeen tarkistaa vesienhoidon ympäristötavoitteita ja vesien tilan heikentämiskieltoa koskevaa sääntelyä.

Vesipuitedirektiivissä säädetään mahdollisuudesta poiketa vesienhoidon ympäristötavoitteista uuden hankkeen vuoksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan uuden hankkeen vuoksi tarvittavan ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytykset arvioidaan vesienhoidon suunnittelumenettelyn yhteydessä. Vesienhoitosuunnitelmiin ei ole sisällytetty yhtäkään tällaista poikkeusta. Poikkeamista koskevan asian käsittely vesienhoitosuunnittelun ulkopuolella voi olla tarpeen poikkeuksen käytön ja lupamenettelyn sujuvoittamiseksi.

Vesimuodostumakohtaisia ympäristötavoitteita voidaan vesienhoidon suunnittelussa lieventää tai tavoitteiden saavuttamisen määräaikaa pidentää. Lievennetyt tilatavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen määräajat sisältyvät siten valtioneuvoston päätökseen vesienhoitosuunnitelmista.